

Dora Krupić bila je, zapravo, supruga zlatara Krupića, njihova se kćerka zvala Ana i dva se puta udavala

Vijesti Zagreb

ZAGREB S POŽUTJELIH NASLOVNICA: Tajna Dore Krupićeve i "Čardak" Kanarinčeve ljubovce

12. studenoga 2025. branimir fagač, zagreb, zagreb s požutjelih naslovnica, zlatarevo zlato

Bogata povijest Zagreba inspirirala je brojne književnike, a među njima i Augusta Šenou da napiše "Zlatarevo zlato", jedan od najpopularnijih romana o gradu Zagrebu.

Piše: Branimir Fagač

Jedan od najljepših detalja starog Zagreba i danas su Kamenita vrata, do kojih se rado, upute i sami Zagrepčani, pogotovo na dan grada Zagreba. Riječ je o klasičnoj onovremenoj zgradi oblikovanoj poput pravokutne kule s kolnim prolazom, koja vjerojatno postoji od 1266. godine, iako se, navodno, spominje tek 1377. godine (nedostaje izvor – op. a.).

Kamenita vrata bila su dio obrambenog sustava zagrebačkog Gradeca i jedina su od pet, odnosno, šest (ne postoje jasni dokazi o njihovoj lokaciji ili kasnijoj sudbini – op. a.) vrata koja postoje još i danas. Sagrađena su u 13. stoljeću, a svoj današnji oblik dobila su 1760. godine.

U prolazu vrata smještena je kapela sa slikom Majke Božje od Kamenitih vrata, zaštitnice grada Zagreba, koja je neokrnjena preživjela veliki požar 31. svibnja 1731. godine. Jedna su od najbolje očuvanih spomenika starog "Grada na brdu".

Desno od vrata, u dnu Kamenite ulice, nalazi se u niši kip djevojke s ključem u rukama. Po legendi, to je Dora Krupićeva – koju je u bronci ovjekovječio kipar Ivo Kerdić – glavni lik iz Šenoinog "Zlatarevog zlata", jednog od najljepših romana vezanih uz Zagreb i njegovu povijesnicu.

Gotovo da nema skupine inozemnih turista koja tu ne zastanu i pažljivo ne poslušaju priču vodiča. Na Dorinom kipu sve se češće zaustavi i pogled mladih, kojima je danas Gornji grad najdraže sastajalište.

Iz njihovog kuta

Iz njihovog kuta

POLITIKA: Milivoj Pašiček – Država koja ne štiti vlastite simbole, teško može graditi nove

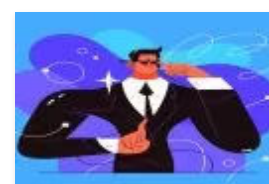
18. studenoga 2025.

Silna ljutnja, bijes, ali i mnogo pitanja na koja znam i odgovore. Tko će odgovarati za sustavnu dugogodišnju državnu nebrigu

POLITIKA: Branko Vukšić – Ljudi koji proizvode crnilo ne nose crno, već siva odijela i kravate

4. studenoga 2025.

POLITIKA: Milivoj Špika – Kako objasniti glupom da je glup?

26. listopada 2025.

DRUŠTVO: Branko Vukšić – Domovina se ne voli mržnjom, a biti domoljub znači biti čovjek

25. kolovoza 2025.

Anketa

Što mislite tko će postati novi nogometni prvak Hrvatske?

- Dinamo
- Hajduk
- Osijek
- Rijeka
- Nitko od predloženih

Sexy svijet

FOTO: ZNA UZBURKATI MAŠTU – Lidija Bačić pokazala golo kupanje

📅 23. rujna 2025.

Lidija Bačić, jedna od najpoznatijih domaćih glazbenica, ponovno je izazvala veliku pažnju na društvenim mrežama – ovoga puta objavom iz

FOTO: STRADALA NAKON SEKS SKANDALA – Evo što sada radi nogometna sutkinja

📅 16. rujna 2025.

FOTO: "NAJ" ODBOJKAŠICA – Seksi Kayla Simmons ponovno u centru pažnje

📅 29. kolovoza 2025.

VIDEO: SEKSI PLES – Shakira je mamila uzdahe u jednom klubu, a onda stala

📅 16. rujna 2024.

Unutrašnjost _Zasebne gradske ubožnice_ (sagrađene 1854. godine), koja je najvjerojatnije bila dijelom i umobolnica, a u kojoj se liječio nesretni Gigi

Zlatarevo zlato

Zlatarovo zlato, prvi je roman Augusta Ivana Nepomuka Eduarda Šenoe (1838.-1881.), napisan 1871. godine, a ujedno i prvi hrvatski povijesni roman. Radnja je smještena u Zagreb 16. stoljeća, u vrijeme nakon Gupčeve Seljačke bune. Roman je prvo objavljen u nastavcima u časopisu "Vienac" od broja 31. (5. kolovoza 1871.) do broja 52. (30. prosinca 1871.) unutar III godišta.

Šenoa je vjerovao da književnost mora imati poučnu, popularnu i zabavnu svrhu, te je smatrao da će romanima namijenjenima širokom građanstvu, u prvom redu ženama, za koje se tada smatralo da imaju vremena za čitanje, popularizirati čitanje na hrvatskom jeziku.

Prije samog pisanja detaljno je istražio povijesne dokumente o Zagrebu i Medvedgradu iz 16. stoljeća, a potom je, kombinacijom stvarnih i izmišljenih likova, stvorio roman koji je na našim prostorima pokrenuo lavinu romanesknih ostvarenja.

Isripovjedio ljubavnu priču građanke Dore Krupičeve i plemića Pavla Gregorijanca, te sukob Zagrepčana i medvedgradskoga vlastelina Stjepka Gregorijanca.

A tko je doista bila Dora Krupić? Kćerka zlatara Krupića? Prema Šenoinu romanu, dobra, plemenita i prelijepa zlatareva kći, otrovana zbog neuzvraćene ljubavi. Stanovala je u Kamenitoj ulici broj 5.

Petar Krupić bio je vlasnik zlatarnice u Kamenitoj ulici 5 i ključar Kamenitih vrata, te ljuti neprijatelj podbana i gospodara Medvedgrada Stjepana Gregorijaneca

No, povijesni dokumenti tvrde drugačije: Dora je bila supruga zlatara Krupića, a njihova kćerka zvala se Ana i u životu se dva puta udavala. Dakle, ništa od romantične ljubavne priče koju znamo, što naravno ne znači da sličnih ljubavnih priča o onovremenom Zagrebu nije bilo i da jedna od takovih Šenoi nije poslužila kao skica za književno ostvarenje. Inače, osnovicu romana Šenoe je, kao i za druga svoja djela našao u stvarnim događajima. Naime, zlatar Krupić je doista u zimi 1578. godine bio ključar Kamenitih vrata i na njega je doista nasrnuo nasilni Stjepan Gregorijanec (?-1593.), podban i gospodar Medvedgrada, koji je mučio seljake u okolici, pa i gradske kmetove.

Kad se zlatar Petar Krupić (16. stoljeće) našao obliven krvlju na tlu i počeo zapomagati, dotrčali su naoružani Purgeri i oružjem prisilili nasilnog Gregorijanca da odjaši put Medvedgrada. Građani su tužili nasilnog podbana kralju, i nakon nekoliko mjeseci suđenja i ispitivanja svjedoka, Gregorijanac je morao platiti veliku globu, za sudske troškove izdvojiti još dodatnih 500 zlatnih forinti i još se javno ispričati građanima grada Zagreba, među kojime je bio i zlatar Krupić.

To je povijesna istina o “Zlatarevu zlatu” i burnim vremenima na Gradecu, koja je, međutim, kod Šenoe mnogo ljepša i čitkija. Uostalom, ne bez razloga, upravo je taj povijesni roman postao jedan od najpopularnijih o Zagrebu.

Trg bana Josipa Jelačića 1880. godine, u vrijeme velikog Zagrebačkog potresa

Medvedgradski vukodlak

Kad smo već kod Medvedgrada – a čija je povijest nedjeljivo vezana uz Zagreb i zagrebačke građane – valja spomenuti da je prvu ozbiljnu i znanstveno vrijednu radnju o toj građevini i Zagrebačkoj gori napisao Ivan Kukuljević Sakcinski 1854. godine i da ju je posvetio “veselom društvu medvedgradskih gostah, koji dne. 27. svibnja 1854. godine objedovaše na razvalinah Medvedgrada”, po čemu možemo naslutiti kako se zabavljalo romantično raspoloženo najuglednije zagrebačko društvo onog vremena.

A sad, o medvedgradskim događanjima iz 1854. godine, kad su seljaci, idući na tržnicu u Zagreb, pronašli u potoku Medveščaku ostatke ljudskog mesa. Ovaj je nalaz odmah potaknuo sjećanja na legende o “Crnoj kraljici” (Barbara Celjska, 1392.-1451.) i drugim strahotnim gospodarima gradine, u čijim se tamnicama ne krije samo ogromno blago, već i gomila ljudskih leševa.

van Kukuljević Sakcinski (1816.-1889.) napisao je prvu ozbiljnu i znanstveno vrijednu studiju o Medvedgradu i Zagrebačkoj gori 1854. godine

Priče o medvedgradskom nalazu građani su brzo zaboravili, jer žandarmerijska patrola nije našla nikakve ostatke ljudskog mesa. Nekoliko tjedana potom u grad je dotrčala sva usplahirena jedna seljanka, pričajući kako je kod Kraljičinog zdenca vidjela dlakavog i napola golog muškarca garavog lica, koji joj je pokušao nabaciti oko vrata omču i zadaviti je, i koji se glasao krikovima i mumljanjem.

Tako se u Zagrebu rodila priča o "Medvedgradskom vukodlaku". Obilovala je takvim stravičnim detaljima da bi grad odmah s padom noći naprosto opustio. Nastala je strašna panika. Jedino se nisu uspaničili zagrebački žandari – koji su se u gostionama busali u prsa i pred zadivljenim Purgerima zahtijevali da se "gospodin vukodlak pojavi u Zagrebu, pa bu videl kaj mi moremo".

Praznovjerni, stari su Purgeri tkali priče o Medvedgradu, poput one o "Medvedgradskom vukodlaku"

Pohod hrabrih Purgera

Kako, međutim, vukodlak nikako nije htio u grad, a priče su se širile sve više, trojica nadobudnih zagrebačkih mladića odlučila su izviditi što se na Medvedgradu zbiva.

Daljnji tijek događaja opisan je u onovremenim novinama, iz kojih u nastavku crpimo podatke. Dakle, trojica hrabrih mladića pregledala su cijeli burg Medvedgrad uzduž i poprijeko, ali nisu našli nikakvih "vukodlakovih" tragova. Prije povratka u grad odlučili su zaviriti u onda još sačuvane medvedgradske podrumne. Kasnije su pričali da su ih iznenadile gomile zmijsa i da im je jedna od njih ugasila fenjer pa su u strahu pobjegli. A na travnjaku ispred podruma, našla su se samo dvojica, dok im se treći pajdaš izgubio. Ponijevši hrastove kolce, vratili su se u podrumne i tamo primijetili svoga prijatelja zavezanog konopcima. Pokraj njega stajalo je neko dugobrado i dugokoso čudovište i mljackalo ustima.

Navalili su kolcima i kamenjem na "vukodlaka" i dotukli ga. Potom su odvezali svoga prijatelja i potrčali u grad. Na vijest da je "vukodlak" konačno uhićen, mnogo je građana – naoružano sjekirama i batinama – pošlo sa žandarmerijom do Medvedgrada. Međutim, "vukodlaka" nisu našli na mjestu gdje je pao. Tamo su bili samo tragovi krvi, koji su ih potom odveli do zapadne kule, gdje je "vukodlak" proživio svoje zadnje trenutke.

Godine 1878. grupa zagrebačkih građana obratila se magistratu s molbom da se sruši kuća nazvana "Čardak", na uglu Mesničke ulice i Kapucinskih stuba zbog opasnosti da će se srušiti

S naperenim oružjem i batinama spremnim za napad na najmanji pokret, Purgeri su se približili "vukodlaku", a onda je najhrabriji među njima okrenuo "vukodlaka" da bi mu se vidjelo lice. Jedan od građana prepoznao je čudovište kao Gigu Petrovića, koji je nedavno pobjegao iz gradske umobolnice i za njim je bila potraga na sve strane.

Dokora se u potpunosti razjasnio ovaj mučni događaj o kojem se u gradu još dugo pričalo: nesretni Giga očito nije imao što jesti, a divljač nije mogao uhvatiti bez oružja, pa je u trenutku pomračenja uma navalio, lud od gladi, na prvog čovjeka koji je naišao, ubio ga i počeo jesti.

U zagrebačkim pričanjima ovaj je događaj, tijekom desetljeća izmijenjen i nadopunjen. No priča o "Medvedgradskom ljudožderu", kojom su roditelji plašili desetke kasnijih generacija djece, ipak je preživjela. Dakle, djeco, ne odlazite sami noću na Medvedgrad, jer tamo vrebaju čudovišta i vukodlaci.

Iz jedne od ovakvih ustanova, 1854. godine, sijući strah među Zagrepčanima, pobjegao je Gigi _ljudožder_ Petrović (Zavod za umobolne Stenjevec)

Priča je, naravno, proširena i aktualizirana, pa se o njoj pričalo kao o događaju koji se zbio nedavno, a što je, uostalom, oduvijek bila karakteristika svih Purgerskih priča starog Zagreba.

Kuriozitet ovog, u isto vrijeme tužnog, ali i tragičnog događaja leži u činjenici da, povijesno gledano, zapravo, ne znamo ništa o sirotom Gigi Petroviću, "Medvedgradskom vukodlaku".

Nepoznata je godina njegova boravka u gradskoj umobolnici, ime ustanove iz koje je pobjegao i okolnosti pod kojima je u nju dospio, ime roditelja, datum rođenja, adresu stanovanja...

Jedino što znamo je činjenica da je u Zagrebu, 1854. godine osnovana zasebna gradska ubožnica koja je najvjerojatnije bila dijelom i umobolnica, a u kojoj je najvjerojatnije boravio Gigi.

Tadašnji kroničari u svojim zapisima, nisu dali ničim naslutiti razlog zbog kojeg medicinsko osoblje nije primijetilo da im nedostaje pacijent. Razlog je zasigurno bio prekapacitiranost i manjak osoblja, te neadekvatna briga o štičenicima. No, i to su, s obzirom na dostupne podatke i dalje samo nagađanja...

Kanarinčeva ljubovca

Ostavimo se, napokon priče o “Medvedgradskom vampiru” i panici starih Purgera, te se zaputimo malo dalje u iznimno bogatu povijest metropole. Naime, dvije godine prije velikog zagrebačkog potresa, Kanarinčeva ljubovca dakle, 1878. godine, grupa zagrebačkih građana, posebno onih iz Mesničke ulice, obratila se gradskom magistratu s molbom da se sruši kuća nazvana “Čardak”, na uglu Mesničke ulice i Kapucinskih stuba.

Građani su tvrdili da kuća narušava izgled čitave ulice i da je, osim toga, toliko stara i trošna, da postoji opasnost da se sruši.

Gradski senator i književnik August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa (1838.-1881.)

Dugo vremena na tu molbu građana nije bilo odgovora, a onda jednog dana pred “Čardak” pristigne komisija. Na čelu joj je bio tadašnji gradski senator, književnik August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa.

Komisija je kuckala po zidovima, pregledavala zidine i temelje, trijemove i stanove, i na kraju je, na prijedlog gradskog inženjera, sastavljen, na licu mjesta, zapisnik. Zapisano je da kuću nije potrebno rušiti, jer će izdržati još najmanje dvadesetak slijedećih godina.

Time se radosno suglasio i kućevlasnik Vatroslav Vaiser. Od tog je dana proteklo 148 godina, a ta ista kuća stoji na svom mjestu i danas, što je dokaz da je tadašnja komisija doista dobro obavila svoj posao. Štoviše, kuću nije obilježio ni veliki zagrebački potres 1880. godine, iako su se mnoge bolje građene nakrivile, raspucale i srušile.

Prilikom komisijskog pregleda stanova Šenoa je u jednom omanjem sobičku, na drugom katu, upoznao 80-godišnju staricu Amaliju pl. Lenić-Remetinsku, koja mu je drhtavim glasom, sva u suzama ispričala svoju tužnu životnu priču.

Šenoa je potresnu ispovijest 80-godišnje Amalije pl. Lenić-Remetinski opisao u svojoj priči “Kanarinčeva ljubovca”

Dok su ostali članovi komisije s nestrpljenjem čekali da odu iz te male, zagušljive sobe, Šenoa je s velikim zanimanjem slušao što mu je starica pričala. Nitko od prisutnih nije ni slutio da se tog trenutka začela ideja za novu Šenoinu priču.

A kroz nekoliko mjeseci, gradski je senator, August Šenoa opisao potresnu ispovijest starice Amalije u svojoj priči “Kanarinčeva ljubovca”.

I da završimo još jednim kuriozitetom vezanim uz kuću na uglu Mesničke ulice i Kapucinskih stuba. Kad se 1876. godine imala graditi zgrada Akademije – današnja zgrada HAZU-a na Zrinjevcu – bilo je predviđeno da se sagradi na platou Griča, tamo gdje je danas dječji park.

Glavni prilaz trebao je biti iz Mesničke ulice, a zbog toga se morao žrtvovati i “Čardak”, jer bi upravo na tom mjestu prolazila jedna od dvostrukih kolonada. Srećom, od toga se nakon dugih i žućnih rasprava odustalo. Zgrada HAZU-a je sagrađena na današnjem mjestu, a “Čardak” je ostao pošteđen.

**Serijal je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.*

Facebook Notice for EU! You need to login to view and post FB Comments!

Moglo bi Vas zanimati:

RUŠENJE NEBODERA VJESNIKA:
Ministar Branko Bačić o tome tko će
ga, kada i kako rušiti

IZ STRUČNOG KUTA: Putin zaprijeti
nuklearnim ratom kad mu ne ide na
bojištu, ovo je 54 put

SKOČIO NA UBOJICU: Ahmed se
oporavlja - za hrabrog Sirijca
skupljeno već milijun dolara

NEMAJU ZA GRIJANJE: Čak 180.000
Hrvata ne može dobro zagrijati svoje
domove

← **PRIHODI U EU RASTU:** Unatoč tome petina građana u riziku od siromaštva – gdje je
Hrvatska

BAKSA U SABORU: Pomozite umirovljenicima – ukinite im HRT-ovu pristojbu →